

Synoda o synodalite štartuje. Nádeje a obavy

Mikuláš Hučko

11. októbra 2021 ✚ Cirkev ✚ Synodalita

Generálny sekretariát synody biskupov pod vedením maltského kardinála Maria Grecha zverejnil 7. septembra dva základné dokumenty ďalšej synodálnej fázy, ktorá v nasledujúcich rokoch bude zaujímať univerzálnu Cirkev i miestne cirkvi. Prvým je prípravný dokument s názvom „Za synodálnu Cirkev: *spoločenstvo, účasť a poslanie*“ a druhým je Vademaecum, ktoré je súborom pokynov a nástrojov predovšetkým pre miestne cirkvi.

Zdroj: Flickr

Fáza nazývaná konzultačná sa začala v Ríme 9. a 10. októbra a potom od 17. októbra bude prebiehať v miestnych cirkvách. Diecézni biskupi po niekoľkých mesiacoch konzultácií musia pripraviť syntézu konzultácií. Nemá ísť o súhrn, ale syntézu, akýsi **spoločný hlas**. Táto syntéza sa zašle na národnú biskupskú konferenciu, kde z jednotlivých diecéznych syntéz do apríla 2022 bude vypracovaná národná syntéza, čiže syntézu syntéz. Po zhromaždení všetkých názorov synoda v októbri 2022 vstúpi do druhej, kontinentálnej fázy, počas ktorej sa očakáva vypracovanie konečného dokumentu. Treťou etapou bude riadne generálne zhromaždenie biskupskej synody. Podľa kardinála Grecha „*nejde o demokraciu ani o nejaký druh populizmu, ale o uplatňovanie starobylej zásady, že o tom, čo sa týka všetkých, by mali diskutovať všetci.*“

V synode, ktorá je pred nami, nám pápež dal za úlohu – počúvať. Veriacim Rímskej diecézy to 18. septembra vysvetlil:

„Tento proces sa chápe ako dynamika vzájomného počúvania. Toto by som chcel zdôrazniť: dynamika vzájomného počúvania, prebiehajúceho na všetkých úrovniach Cirkvi a zahrňajúceho celý Boží ľud. Kardinál vikár a pomocní biskupi sa musia navzájom počúvať, kňazi sa musia počúvať, rehoľníci sa musia počúvať, laici sa musia počúvať. A potom sa musia počúvať všetci navzájom. Počúvať; hovoriť a počúvať.“

Permanentne počúvať. Synoda o synodalite je neobvyklá tým, že jej účastníci majú hovoriť o tom, ako sa máme v Cirkvi vzájomne počúvať. Ale nie ako si zmyslíme, pretože na to je Vademaecum, čo sú precízne vypracované pokyny o tom, že synoda nemá byť diskusiou, nemá byť výmenou argumentov, ale

zhromažďovaním podnetov z rôznych častí sveta, z jednotlivých miestnych cirkví, z ktorých sekretariát synody v roku 2023 pripraví zhrnutie či syntézu (Podobne bola pred synodou o rodine v roku 2014 rozoslaná anketa, z ktorej výsledkov potom mala synoda čerpať pri príprave pracovných materiálov. Nie je nijakým tajomstvom, že výsledky takejto „ankety“ boli stanoviská na míle vzdialené od katechizmovej ortodoxie).

17. októbra 2021 sa vo všetkých diecézach sveta začne „synodálny proces“, ktorý iniciujú miestni biskupi (diecézna fáza). Cieľom tejto fázy, ktorá potrvá do jari budúceho roka, je „konzultácia, prostredníctvom ktorej bude v synodálnom procese vypočutý **hlas všetkých pokrstených**“. Nie, nie je to preklep. V synodálnom procese má byť vypočutý **hlas každého, kto bol pokrstený**, bez ohľadu na náboženskú príslušnosť.

*„Z tohto dôvodu, hoci sú **všetci pokrstení** osobitne povolaní k účasti na synodálnom procese, nikto – **bez ohľadu na náboženskú príslušnosť** – by nemal byť vylúčený zo zdieľania svojho pohľadu a skúseností, **pokiaľ chce pomôcť Cirkvi na jej synodálnej ceste** hľadania toho, čo je dobré a pravdivé. Týka sa to najmä tých, ktorí sú najviac zraniteľní alebo marginalizovaní.“*

Avšak pod jednou podmienkou: „*pokiaľ chce pomôcť Cirkvi na synodálnej ceste*“. Nepochybujem, že v našich denníkoch hlavného prúdu, v Progresívnom Slovensku, v strane SaS či v Smere je dosť pokrstených, ktorým záleží na tom, aby Cirkvi úprimne pomohli. Samozrejme, podľa svojich predstáv. Nehovoriac o „expertoch“ ako je Michal Lajcha, pre ktorého je celibát „hnisajúcou ranou“ Cirkvi a nevidí problém vo svätení homosexuálov, „teológ“ Michal Havran či Miroslav Kocúr, člen Progresívneho Slovenska, evanjelik Ondrej Prostredník, ktorý by katolíckym biskupom a farnostiam asi odporúčal účasť na dúhových pochodoch. A to sme ešte nespomenuli Svedkov Jehovových. Tento zoznam je možné prakticky donekonečna rozširovať.

Zdroj: Flickr

Nech si lámam hlavu ako chcem, neviem pochopiť, ako takýto prieskum môže biskupom a Cirkvi pomôcť. Niektorí pozorovatelia preto tvrdia, že výsledkom bude buď revolúcia v Cirkvi, alebo premrhané dva roky. Prečo premrhané? Nuž Cirkev vloží ohromné množstvo energie do zhromažďovania pohľadov, ktoré sú takou rozšírenou anketou, ktorá potom poslúži iba ako podklad pre sekretariát synody pri príprave ďalších dokumentov.

Smernica nazývaná *Vademeacum* je vlastne veľmi horizontálny dokument. Čo to znamená? Napríklad chýba v ňom akákoľvek zmienka o depozite viery. Vôbec sa tam neobjavuje slovo tradícia, resp. je tam spomenuté raz, aj to ako „živá tradícia“, čo pre niekoho môže znamenať tradíciu „tekutú“, nie stabilnú.

Svätý Otec však ohľadom tradície uvádza pekný citát hudobného skladateľa Gustava Mahlera:

„Gustav Mahler už oveľa skôr hovoril, že vernosť tradícii nespočíva v uctievaní popola, ale v uchovávaní ohňa. Pýtam sa vás: „Prv ako nastúpíte na túto synodálnu cestu, k čomu viac inklinujete: k uctievaniu popola Cirkvi, teda vášho združenia, skupiny, alebo k uchovávaniu ohňa?“

Vademaecum taktiež zdôrazňuje, že synoda nie je diskusia, pretože na synode treba počúvať, nie diskutovať, nie polemizovať, nevyvracať nijaké názory. V takomto prípade, ak by sa na synode presadili nejaké radikálne idey, zmeny, rozdelenia sa len prehĺbia a synoda, ktorá mala prehĺbiť jednotu, povedie k ešte väčšiemu rozdeleniu, pretože každý sa len utvrdí vo svojom presvedčení, o ktorom nesmel diskutovať.

Je zaujímavé, že naproti tomu Svätý Otec 18. septembra ponúkol trochu iný pohľad a vyzdvihol diskusiu ako znaky poslušnosti a otvorenosti voči Duchu:

*„Okrem toho tu vidíme aj konfrontáciu rôznych pohľadov a očakávaní. Preto by sme sa nemali obávať, keď sa to deje i dnes. **Želám si, aby sme aj my mohli takto diskutovať!** To sú znaky poslušnosti a otvorenosti voči Duchu. **Môže to viesť aj k stretom**, ktoré dosiahnu dramatické rozmery, ako sa to stalo, keď išlo o problém obriezky pohanov, až po rozhodnutie tzv. Jeruzalemského koncilu, prvého koncilu. A deje sa to aj dnes.“*

Zoznam kľúčových slov roztrúsených vo *Vademaecume*: počúvanie, inklúzia, účasť, sen, nádej, novosť, zmena, stereotypy (ktorých sa treba zbaviť), predsudky (tiež sa ich treba zbaviť), dialóg, zmierenie, zdieľanie, periférie, rozlišovanie, prístupnosť, rovnosť, spoluzodpovednosť. Problém je v tom, že keďže nemajú konkrétne významy, môžeme im dať také, aké sa nám páčia?

Taliansky filozof Stefano Fontana si v tejto súvislosti kladie otázky:

Inklúzia a dialóg sa vzťahujú aj na herézy?

Je zdieľanie hodnotou samo o sebe bez ohľadu na zdieľaný obsah?

Týkajú sa stereotypy a predsudky aj aspektov doktríny?

Pojmy ako „sen“, „novota“, „zmena“ sú samé o sebe pozitívne, alebo závisia od toho, o čom snívame, od toho, s akou novotou sa stretávame a o akú zmenu ide?

Sekretariát synody a pápež budú mať teda pre akékoľvek rozhodnutie dostatočné množstvo podkladov, ktoré budú dostávať z celého sveta. A keďže *Vademaecum* hovorí, že sa netreba obracať do minulosti, nie je vylúčené, že sa pripravuje „skok do budúcnosti“, o ktorom je už možno rozhodnuté.

Synoda o synodalite je projektom, ktorého cieľom je pretvorenie katolíckej Cirkvi. Cirkev sa má stať synodálna. Tak sa o nej píše v dokumentoch. Cirkev budúcnosti je Cirkev synodálna. Pápež zdôraznil: „*Synodalita značí samotnú povahu Cirkvi, jej podobu, jej štýl, jej misiu. A preto, keď hovoríme o synodálnej Cirkvi, nemáme na mysli len jeden prívlastok spomedzi iných, akýsi spôsob myslenia, ku ktorému existujú alternatívy.*“

Pojem synodálnosť pritom nie je upresnený. Keď sa kardinála Czerného, jedného z kardinálov blízkych pápežovi Františkovi novinári pýtali, čo je synodalita, kardinál Czerný s odzbrojujúcim úsmevom povedal, že nevie, čo je synodalita, a to je dobré, pretože to má byť niečo otvorené, niečo tekuté, niečo

nedefinované. Teoreticky to má byť niečo, čo nám umožní počúvať hlas Ducha Svätého, ktorý hovorí cez všetkých, pokrstených i nepokrstených, katolíkov i protestantov, kresťanov, moslimov a ateistov.

Dňa 18. septembra 2021 pápež František v prejave venovanom synodalite zdôraznil, že je potrebné prekonať rozdelenie v Cirkvi na tých, ktorí učia a tých, ktorí sa majú učiť.

Zdroj: Flickr

Nemá to byť tak, že biskupi učia, ľudia iba počúvajú. Nie. Pápež hovorí: Všetci spolu putujú, všetci sa vzájomne počúvajú a všetci spoločne kráčajú. Slovo „synoda“ obsahuje všetko, čo potrebujeme pochopiť: *„spoločné kráčanie“*. Pápež prirovnal Cirkev k vode. *„To je štýl našej cesty, lebo to, čo sa nehýbe, je ako voda. Teologické skutočnosti sú ako voda: ak voda netečie, stuchne a prvá začína hniť. Stuchnutá Cirkev začína byť prehnutá“*, hovorí pápež.

Svätý Otec zdôraznil: *„Ak tam nebude Duch, bude to diecézny parlament, nie synoda. Neorganizujeme diecézny parlament, nerobíme prieskum o tom alebo o onom, nie. Sme na ceste vzájomného počúvania a počúvania Ducha Svätého, diskutovania a aj diskusie s Duchom Svätým, čo je spôsob modlitby.“*

Spoločné kráčanie je sympatická idea. Rovnako sympaticky znejú pápežove slová: *„Ale Otče, čo to hovoríte? Chudobní, žobráci, narkomani, všetci títo, čo ich spoločnosť zavrhuje, sú súčasťou synody?“ Áno drahý môj, drahá moja, nehovorím to ja, hovorí to Pán: sú súčasťou Cirkvi. Až do takej miery, že ak im nezavolaš, ak vidíš možnosť, alebo ak za nimi neprídeš, aby si s nimi chvíľu pobudol –, aby si počul, nie čo hovoria, ale čo cítia, dokonca aj urážky, ktorými ťa počastujú – nebudeš dobre robiť synodu. Synoda znamená koniec hraniciam, zahrňa všetkých“*.

Je tu však jedno „ale“. Prečo? Pretože synoda bude potrebovať na konci nejaký výstup. Po ukončení synody bude treba prijať konkrétny dokument. A tento dokument bude mať konkrétne dopady na život Cirkvi. Vo *Vademaecume* sa viackrát hovorí o snívaní a o tom, že *„Synods are a time to dream“*, čiže Synody sú časom snívania, a to aj v rámci ekumenického a medzináboženského dialógu. Áno, snívať je pekné. Ale tieto sny nakoniec budú musieť mať nejaké reálne zhmotnenie! Vieme, že v Cirkvi sú skupiny, ktoré na výsledky takéhoto „snívania“ nedočkavo čakajú.

Napríklad Nemci a Latinská Amerika už majú konkrétne dokumenty a konkrétne zámery, ktoré chcú presadiť práve na pôde tohto synodálneho procesu. Oni „snívajú“ o zrušení celibátu, svätení žien (zatiaľ „iba“ na diakonky), odobrení homosexuality ako životného štýlu, požehňavani homosexuálnych párov a tiež o „väčšej úlohe laikov“, o spravovaní farností a diecéz laikmi! A na to, aby laici mohli mať väčšiu úlohu v

Cirkvi, podľa tohto pochybného chápania je potrebné zmeniť chápanie kňazstva, úlohu kňaza obmedziť iba na slávenie Eucharistie a spovedanie. Od všetkého ostatného možno kňazov „odbremeniť“. Takto zneli návrhy na Amazonskej synode, také sú propozície nemeckej Synodálnej cesty a toto sa budú snažiť presadiť na synode o synodalite.

O synodálnej Cirkvi intenzívne snívajú nemeckí biskupi a laici, ktorí najnovšie vatikánske dokumenty o celosvetovom synodálnom procese privítali. Inak povedané, srší z nich optimizmus.

Predseda Nemeckej biskupskej konferencie, biskup Georg Bätzing ich označil za „*míľnik pre synodálnu cestu vo svete i v Nemecku*“. Biskup bol tiež rád, že **v dokumentoch sa spomína Nemecko ako príklad synodálnych procesov**, ktoré už prebiehajú v Cirkvi na celom svete. Dodal, že vatikánske dokumenty ho povzbudzujú nielen k aktívnemu zapojeniu sa do celosvetového synodálneho procesu, ale aj k „**prezentovaniu skúseností (nemeckej) synodálnej cesty na rokovaníach univerzálnej Cirkvi**“. (!)

Bývalý predseda episkopátu, kardinál Reinhard Marx, prvý iniciátor synodálnej cesty, zasa vyjadril radosť z toho, že nemecký proces dobre zapadá do celosvetového procesu, ktorý inicioval Vatikán. Ako zdôraznil, synodalita je cestou Cirkvi vpred.

Vatikánske dokumenty považuje za posilnenie nemeckej pozície aj predseda Ústredného výboru nemeckých katolíkov, profesor Thomas Sternberg, formálne „číslo dva“ na synodálnej ceste. Podľa neho Svätá stolica ukázala univerzálnej Cirkvi cestu, ktorou sa už nejaký čas ubera Nemecko; navyše, keďže pápež František chce, aby sa Cirkev stala synodálnou, nikto by už nemal obviňovať Nemecko zo snahy o vyvolanie „rozdelenia“, pretože **práve Nemecko prakticky realizuje synodálnu myšlienku**.

Ľudovo povedané, Nemci „si fandia“, veria si, nepochybujú o tom, že svoje požiadavky presadia. Odkiaľ môže prameniť ich optimizmus?

A aký je postoj Svätej stolice k Cirkvi v Nemecku? Na jednej strane je tu istá zdržanlivosť a rezervovanosť, ktorú ukazujú aj niektoré rozhodnutia Rímskej kúrie z posledných rokov; na druhej strane chýba tvrdá odpoveď a samotný Svätý Otec sa správa veľmi ambivalentne. Erózia viery v Nemecku má však, bohužiaľ, vplyv na priebeh udalostí v celej Cirkvi. Samotní nemeckí biskupi v rámci synodálnej cesty predkladajú mnohé návrhy reforiem, ktoré zjavne nie sú v súlade s učením Cirkvi, ako napríklad požehnávanie homosexuálnych vzťahov alebo zavedenie sviatostného diakonátu pre ženy. **Vatikán však reaguje veľmi nesmelé**. Tento rok napríklad Kongregácia pre náuku viery vydala dokument zakazujúci požehnávanie vzťahov osôb rovnakého pohlavia, ktorý však v Nemecku preukázateľne ignorovali – Svätá stolica na to nereagovala, hoci jej viacerí kňazi v Nemecku s podporou svojich biskupov vyhlásili neposlušnosť.

Pápež František ešte v roku 2019 poslal Nemcom dlhý list, v ktorom zdôrazňoval starostlivosť o jednotu s univerzálnou Cirkvou a žiadal ich, aby dali prednosť evanjelizácii pred štrukturálnymi reformami. O svojom liste sa zmienil v nedávnom prestížnom rozhovore pre španielske médiá, v rámci ktorého sa vyjadril, že „**verí v dobré úmysly nemeckých biskupov**“.

V prípravnom dokumente sa spomína, že „**máme byť otvorení prekvapeniam**, ktoré nám Duch Svätý pri tejto ceste určite pripraví“. Áno, Ducha Svätého treba počúvať a určite hovorí aj dnes, ale nikto si

nemôže myslieť, že bude hovoriť veci v rozpore s tým, čo doteraz hovoril počas dvetisíc rokov.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/synoda-o-synodalite-startuje-nadeje-a-obavy/>